

2014-08-22

Beroendecentrum I Norrbotten

Invånarna i Norrbotten ska mötas av en missbruks- och beroendevård som är lätt tillgänglig, har hög kvalitet och är effektiv.

Vården som utgår från evidensbaserad praktik ska vara välkomnande och präglas av ett gott bemötande.

Beroendecentrum i Norrbotten

Verksamhetsidé

Landstinget och länets kommuner har ett gemensamt ansvar för missbruks- och beroendevården i Norrbotten. Personer med missbruk och beroende ska ges stöd, vård och behandling av hög kvalitet.

Missbruks- och beroendevård utgår från de nationella riktlinjerna och från evidensbaserad praktik.

Det lokala samarbetet mellan närsjukvården och kommunerna, framförallt socialtjänsten, och när det gäller unga vuxna, även skolan, är de viktigaste samverkansparterna för en väl fungerande missbruks- och beroendevård – allt från upptäckt och tidig intervention till vård och behandling med uppföljning.

För att tillgodose den enskildes behov av långsiktig förändring av sin livssituation erbjuder Landstinget och Norrbottens kommuner i samverkan vård- och behandlingsinsatser för personer i Norrbotten med missbruks/beroendeproblematik.

Beroendecentrum har tillkommit för att möjliggöra en väl fungerande vårdfläta för missbruks- och beroendevården i hela Norrbotten. Vid Beroendecentrum finns såväl psykiatriska, medicinska, psykologiska som psykosociala kompetenser på plats. För att optimera en samlad vårdplanering är det angeläget att, om den enskilde så önskar, representanter för brukarorganisationer inbjuds att delta i vårdplaneringen.

Beroendecentrums verksamhet består av två delar:

- Ett antal vårdplatser för abstinensbehandling vid komplicerade tillstånd som ett led i en vårdfläta för de svårast sjuka som inte kan klaras med närsjukvårdens och kommunernas resurser.
- Kompetensstöd till närsjukvård och kommuner.

Landstinget är huvudman för Beroendecentrum. Medicinsk prioritering avgör tillgång till plats. Begäran från socialtjänsten om inläggning ska prioriteras under förutsättning att det är medicinskt/psykiatriskt motiverat med sjukhusvård samt att det ingår som ett led i en samlad vårdplanering och att det inte handlar om orimligt lång tid.

Genom att erbjuda konsultativt stöd med tillgång till ett antal vårdplatser blir Beroendecentrum den spetskompetens som tjänar som komplement för hälso- och sjukvården och för kommunerna i länet.

Detta kan Beroendecentrum erbjuda

Vid Beroendecentrum ska en samlad vårdplanering tillsammans med den enskilde och, i förekommande fall, företrädare för brukarorganisationer göras innefattande hela vårdflätan där inte minst planering av samlade eftervårdsinsatser blir viktiga för den enskildes fortsatta liv ute i samhället. Samlade och samtidiga insatser kan också innebära att den enskilde i större utsträckning än idag får sina behov tillgodosedda på hemmaplan och att behovet av behandlingshemsplaceringar på sikt kan minska.

Beroendecentrum ska utgöra sambandscentral och kompetensstöd i länet när det gäller missbruks- och beroendebehandling. Genom att landstingets och socialtjänstens olika kompetenser finns på plats nära varandra kan kunskaper och erfarenheter från såväl de medicinska som psykosociala områdena

nyttjas och samordnas. Detta skapar också förutsättningar för en helhetssyn både i verksamheten och i förhållande till den enskilde. Beroendecentrum ska också kunna ”ligga i framkant” när det gäller omvärldsanalys inom missbruks- och beroendevården. Att tidigt ta del av nationella utredningar, kunskapssammanställningar, kartläggningar m m och översätta detta till tankar och strategier för implementering på lokal nivå blir en angelägen uppgift.

Det finns flera exempel på Integrerade verksamheter i landet, exempelvis gemensamma kliniker eller gemensamma team kring personer med samsjuklighet såväl psykisk som fysisk. I länet finns goda erfarenheter av metoden case management enligt ACT, en teambaserad behandlingsmodell med case manager (CM) som spindel i nätet för insatser.

Beroendecentrum utgår från att en samlad vårdprocess med integrering av verksamheten med samplanering och samordning av insatser som tar sin utgångspunkt i den enskildes behov är en nödvändig förutsättning för en god och säker vård.

Några vinster med tillkomst av Beroendecentrum för den enskilde individen är exempelvis:

- Tillgång till god och säker vård
- God tillgänglighet
- Jämlig vård i länet
- Professionellt omhändertagande byggt på evidensbaserad praktik
- Samlad kartläggning av individens behov ger ökade förutsättningar för adekvata insatser
- Sammanhållen, ”sömlös”, vård
- Närhet till somatisk vård – rädda liv

För huvudmännen kan exempelvis nedanstående fördelar med ett samlat Beroendecentrum i länet identifieras:

- Ökade möjligheter till Samordnad Individuell Planering
- God tillgänglighet
- Ekonomiska vinster
- Samlad spetskompetens hela dygnet
- Samlad kartläggning av individens behov ger ökade förutsättningar för adekvata insatser
- Bättre arbetsmiljö
- Ökad patientsäkerhet
- Fungerande vårdflöta

Abstinensbehandling

Vårdplatserna vid Beroendecentrum ska nyttjas för **kvalificerade insatser**. Detta gäller exempelvis vid svåra abstinensbehandlingar där det krävs spetskompetenser, vid inställning av substitutionsbehandlingar och vid osäkerhet om de missbrukade substansernas effekter och riskfaktorer.

Tillgången till heldygnspplatser och tillgång till samlad spetskompetens möjliggör att motivationsarbete och att den individuella planeringen kan påbörjas tidigt utifrån den enskildes behov i samarbete mellan hemkommunen och hälso- och sjukvården.

Vid Beroendecentrum ska en samlad vårdplanering tillsammans med den enskilde och, i förekommande fall, företrädare för brukarorganisationer göras innefattande hela vårdflätan där inte minst planering av samlade eftervårdsinsatser blir viktiga för den enskildes fortsatta liv ute i samhället. Denna samlade vårdplanering ligger sedan till grund för det fortsatta rehabiliteringsarbetet som i huvudsak sker lokalt.

Abstinensbehandling av hög kvalitet som ett led i en vårdfläta ger möjlighet att inleda samtidiga och gemensamma insatser från kommun och landsting.

Kompetensstöd

Beroendecentrum ska huvudsakligen verka konsultativt och kompetensstödande till basnivån och till den specialiserade nivån hos de båda huvudmännen.

Beroendecentrum ska utgöra sambandscentral och kompetensstöd i länet när det gäller missbruks- och beroendebehandling.

Genom att landstingets och socialtjänstens olika kompetenser finns på plats kan kunskaper och erfarenheter från såväl de psykiatriska, medicinska som de psykosociala områdena nyttjas och samordnas. Detta skapar också förutsättningar för en helhetssyn både i verksamheten och i förhållande till den enskilde.

Samlade och samtidiga insatser kan också innebära att den enskilde i större utsträckning än idag får sina behov tillgodosedda på hemmaplan och att behovet av behandlingshemsplaceringar på sikt kan reduceras.

En angelägen grupp för Beroendecentrum är unga vuxna som tidigt utvecklat ett avancerat missbruk inte sällan genom så kallade ”Nätdroger” tillgängliga genom Internet. Nya preparat introduceras kontinuerligt och skadeverkningsarna hinner inte dokumenteras och spridas. Andra angelägna områden för insatser är exempelvis personer med läkemedelsberoende och dopningsproblematik.

Beroendecentrum ska också ”ligga i framkant” när det gäller omvärldsanalys inom missbruks- och beroendevården. Att tidigt ta del av nationella riktlinjer och utredningar, kunskapssammanställningar, kartläggningar m m och översätta detta till tankar och strategier för implementering på lokal nivå är en angelägen uppgift.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan ett samlat Beroendecentrum för länet erbjuda:

- Specialistinsatser och kompetensstöd vid komplicerad abstinensbehandling som led i en vårdfläta
- Specialistbehandling och stöd till personer med komplexa vårdbehov på grund av missbruk och samtidig psykisk störning
- Länsresurs när det gäller utredning och medicininställning för läkemedelsassisterad behandling vid opiatberoende (LABO)
- Samlade insatser på plats till unga vuxna som tidigt utvecklat ett avancerat missbruk
- Samlade insatser på plats till personer med läkemedelsberoende och/eller dopningsproblematik
- Samlad kartläggning och samlad vårdplanering på plats där även brukar- och närståendeorganisationer vid behov kan delta

- Spetskompetens och kunskapsspridning gällande beroendefrågor
- Utbildnings- och fortbildningsinsatser inom missbruks- och beroendområdet
- Handledning till lokal nivå
- Juridisk kompetens i gällande lagstiftning
- Kunskapsspridning om kommunernas och landstingets verksamheter inom missbruks- och beroendområdet
- Vägleda och leda utvecklingen för en kunskapsbaserad och effektiv missbruks- och beroendevård i Norrbotten